MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) (GURISDIZZJONI SUPERJURI) (SEZZJONI GENERALI)

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tat-30 ta' Ottubru, 2013

Citazzjoni Numru. 64/2005

Anthony Tabone f'ismu u f'isem l-imsifrin Victoria sive Vicky Debrincat u Mary Anne Vella kif ukoll f'isem l-insifrin Giusepp, Carmelo, Pawlu, John Baptist, Publius, Vittoria mart John Pace aħwa Tabone;
Margaret armla ta' Louis Mizzi;
John Tabone;
Rozina mart Emanuel Cauchi; u
Mariano Tabone

vs

Joseph Bianco

Illum L-Erbgħa, 30 ta' Ottubru 2013

Il-Qorti,

Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

Illi l-atturi huma jipposjedu b'titolu ta' enfitewsi perpetwi porzjon mill-art magħrufa bħala iċ-Carrut bil-kejl ta' ċirca mija u sittin punt deċimali tlieta tlieta metri kwadri (160.33m.k.) konfinanti mill-punenti ma' Triq l-Għar ta' Karolina, tramuntana ma' beni ta' Anthony Portelli u nofsinhar ma' beni ta' l-eredi ta' Pawlu Mercieca li tinsab fix-Xlendi, limiti ta' Munxar Għawdex drabi oħra limiti ta' Kerċem, Għawdex.

Illi riċentement u ċioe' f'xi żmien wara l-1 ta' Ġunju 2005 il-konvenut abbużivament, vjolentament u klandestinament qala' xi kantun li kien hemm jifirdu din ir-raba' mir-raba' kontigwa, waħħal gate ta' l-aluminium li jissakkar b'katina u katnazz fil-parti ta' l-istess għalqa li tmiss mat-triq, b'mod li għalaq għal kolox l-aċċess għar-raba' mit-triq, kif ukoll ifforma rampa taħt l-istess gate.

Illi dan l-aġir jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin fil-konfront tal-atturi.

Illi l-atturi jridu li l-konvenut jiġi kkundannat sabiex jispurga dan l-ispoll u minkejja diversi interpellazzjonijiet il-konvenut baqgħu inadempjenti.

Talbu lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenut ikkommettew spoll vjolenti u klandestin a dannu ta' l-attur meta qala' xi kantun li kien hemm jifirdu din ir-raba' mir-raba' kontigwa, u waħħal gate ta' l-aluminium li jissakkar b'katina u katnazz fil-parti ta' l-istess għalqa li tmiss mat-triq, kif ukoll ifforma rampa taħt l-istess gate, kif fuq spjegat;

2. Tikkundanna għalhekk lill-istess konvenut sabiex jispurga dan l-ispoll fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilu ffissat minn din l-Onorabbli Qorti;

3. Tawtorizza lill-atturi sabiex fin-nuqqas a parti tal-konvenut jagħmlu l-istess xogħolijiet a spejjes tal-konvenut.

Bl-ispejjeż inklużi dawk ta’ l-ittra uffiċjali spedita f’Ġunju 2005.

Il-konvenut imħarrek għas-subizzjoni li għaliha minn issa qed jiġu nġunti.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti ta’ l-atturi debitament ikkonfermata bil-ġurament ta' John Tabone.

Rat in-Nota ta’ l-Eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa :

1. Illi t-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt u dana peress li ma jirrikorrux l-estremitajiet rikjest mill-liġi għall-eżerċizju ta’ l-azzjoni ta’ spoll privilleġġjat u ċioe’ l-ispoll, il-pussess u l-eżerċizju ta’ l-azzjoni ta’ l-ispoll fi żmien xahrejn;

2. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenut ikkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

Rat ukoll l-atti tal-kawża ta’ spoll konnessa fl-istess ismijiet (ċitazzjoni numru 14/2005), deċiża minn din il-Qorti fil-11 ta’ Jannar 2011 u konfermata fl-Appell fil-25 ta’ Mejju 2012.

Rat in-Noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża ta’ spoll. Dwar kawża ta’ dan it-tip ġie mfisser illi:

"In tema legali jingħad li l-'actio spolii' hija radikata pjuttost fuq l-eżiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat;

L-art.572 (illum 535) tal-Kodiċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta' ordni publiku, u huwa inerenti għall-fatt ta' min b'awtorita' privata jagħmel għad-dannu ta' terza persuna att li, għalkemm jista' jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista' jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta' Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P.1, pag.555 tal-Annali tal-Ġurisprudenza). Ma' dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art.794 (illum 791) tal-Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Ċivili, li jaħseb u jgħid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol.XXXI.I.296 Appell 8 ta' Marzu 1943,in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar";Vol.XXI.II.83 P'Awla Ċivili,20 ta' April 1916,in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899,in re Decarcano vs.Cafici, Foro Catanese Vol.1889 ,paġna 124; u dan biex ingħataw xi sentenzi);…..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

---

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit:Prim'Awla:12.4.1958 vol.XLII..II.975

(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

"*Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat,l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra*."[2]

Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi:

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica. L'articolo 695 del Cocice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola **"spoliatus ante omnia restituendus**". Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."*[3]

Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriżi, jrid jiġi stabilit jekk jeżistux dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami. Mill-provi mressqa rriżulta illi l-atturi qed jilmentaw għax il-konvenut, permezz ta' terzi nkarigati minnu, "*qala' xi kantun li kien hemm jifirdu din ir-raba' mir-raba' kontigwa, u waħħal gate ta' l-aluminium li jissakkar b'katina u katnazz fil-parti ta' l-istess għalqa li tmiss mat-triq, kif ukoll ifforma rampa taħt l-istess gate.*" [4] Dan kollu sar f'għalqa li l-atturi jikkontendu li hija fil-pussess u proprjeta' tagħhom.

L-iSpoll

Il-konvenut baqa' ma xehedx f'din il-kawża. Madankollu mhux kontestat bħala fatt illi l-konvenut waħħal il-*gate* u għamel ir-rampa msemmija bħala kontinwazzjoni ta' xogħolijiet oħra ta' tindif li kien għamel xi xhur qabel fl-istess għalqa u li kienu l-oġġett tal-kawża ta' spoll hawn fuq indikata. F'dik il-kawża kien sostna pero' li dak li

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia;Appell Civ.7.3.1958 – vol.XLII.I.86
[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol.I. 5ta.ed.1902 Torino,para.271
[4] ara ritratt Dok.X 2 a fol. 88 tal-process

għamel sar fil-proprjeta' ta' omm il-mara tiegħu u bil-kunsens tagħha, bl-intenzjoni li jigi kkrejat spazju għall-parkeġġ tal-vetturi tagħhom, f'post fejn huwa ferm diffiċli li ssib dan l-ispazju speċjalment fis-sajf.[5] Għalhekk m'hemm l-ebda ħtieġa li ssir xi indaġini ulterjuri dwar it-tieni element meħtieġ f'kawża bħal din, u dan qed jiġi dikjarat minnufih bħala ppruvat.

Il-Pussess

Il-konvenut pero' jikkontesta l-pretensjoni ta' l-atturi illi huma kellhom il-pussess jew detenzjoni kif trid il-liġi fi ħwejjeġ simili sabiex ikun jista' jingħad illi huma ġew disturbati f'dan il-pussess u għalhekk intitolati għar-reintegrazzjoni.

Dwar dan l-ewwel element indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad:

"*Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll. L-espressjoni wżata mill-liġi –"**possession of whatever kind**" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuz; imma pero' teżiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix*."[6]

Fil-każ in eżami l-atturi qed jallegaw illi huma kellhom il-pussess ta l-art *de quo agitur* sa minn meta missierhom Salvatore Tabone akkwista l-art magħrufa bħala "ċ-Ċarrut" fl-1948, [7] u jikkontendu illi din l-art tifforma parti ntegrali minn biċċa art akbar konċessa lilu bl-att relattiv. Infatti l-attur Ganni Tabone jsostni li s-siġar li hemm fl-art in kontestazzjoni kienu tħawwlu minnu u minn missieru ftit

[5] Ara affidavit tieghu a fol.135 -139 tal-kawża: 14/2005, u kontro-ezami a fol. 279 – 307 tal-istess kawża
[6] Fenech vs Zammit gia citata
[7] ara kopja tal-kuntratt esebit a a fol.. 57 -58 tal-process tal-kawża 14/2005

wara dan l-akkwist. L-istess attur jgħid li l-aċċess għal din il-biċċa art kien isir billi jaqbżu minn fuq blata li kien hemm fil-ġenb fi Triq l-Għar ta' Karolina. Irriżulta pero' illi wara xi żmien dan l-aċċess ma setgħax jibqa' iżjed jintuża billi s-sidien ta' l-art aktar 'l ġewwa minn dik ta' l-atturi, kienu waħħlu rixtellu fil-bidu ta' din it-triq, proprju mal-kantuniera tal-bini ta' Maria Mercieca, omm il-mara tal-konvenut.[8] Sussegwentement għalkemm ressqu l-istess rixtellu iżjed il-ġewwa mill-għalqa *de quo*, u dan wara li t-triq ġiet skavata sabiex ikun jista' jsir xi bini ġdid fuq in-naħa l-oħra, l-atturi xorta ma tħallielhomx aċċess għal din l-għalqa minn din it-triq. Dan għaliex inbena ħajt (dak li imbagħad partijiet minnu twaqqgħu mill-konvenut biex tkun tista' ssir il-*gate* in kwistjoni) [9] mingħajr ma tħalliet ebda fetħa minn fejn setgħu jidħlu l-atturi għal din l-għalqa. L-istess Ganni Tabone jgħid li wara li nbena dan il-ħajt, xorta waħda huwa kien jidħol minn hemm permezz ta' sellun,[10] inkella minn ġewwa l-parti l-oħra ta' l-art tagħhom. Imma filwaqt illi minn banda waħda huwa ferm inverosimili li l-attur imsemmi kien ser joqghod iġorr sellun miegħu kull darba li ried jaċċedi għal din l-għalqa minn fuq il-ħajt, mill-banda l-oħra rriżulta mix-xhieda tal-perit Joseph Dimech, li kien ġie nominat bħala espert tekniku fil-kawża ta' diviżjoni pendenti bejn l-atturi, li l-art tan-naħa ta' wara ta' l-atturi li hija f'livell iżjed baxx, kienet għal kollox interkjuża u ma kien hemm l-ebda aċċess minnha għal ġewwa dik in kontestazzjoni. Dan jirriżulta anke mill-pjanta redatta mill-istess perit li ġiet esebita wkoll fl-atti tal-kawża konnessa.[11] L-atturi jsostnu wkoll li alternattivament setgħu jaċċedu għal din l-għalqa billi kienu jneħħu xi kantuni minn dan il-ħajt, fejn f'parti minnu kienet tħalliet forma ta' bieb għolja tliet filati bi blata fuqhom. Dwar dan, il-konvenut jispjega li ghalkemm l-atturi kienu ttentaw jagħmlu din il-fetħa fil-ħajt imsemmi, u nfatti kien beda jsir tqattiegħ fih, huwa kien żammhom, u l-bieb baqa' qatt ma sar. Infatti x-xhud Joseph Zammit li kien inkarigat għal dan ix-xogħol, kkonferma li huwa laħaq

[8] ara pjanta Dok.CS 1 esebita a fol. 260, ritratt esebit a fol. 391u deposizzjoni ta' Anthony Vella a fol. 261 et.seq. , fl-atti tal-kawża: 14/2005

[9] ara ritratt a fol. 69 tal-istess kawża

[10] Ara ritratt esebit bhala Dok. X 1 a fol.88 tal-process ta' din il-kawża

[11] ara deposizzjoni tieghu a fol. 76 -77 u Dok.JT 3 a fol.60 tal-kawża: 14/2005

qatta’ xi żewġ kantuni minn naħa waħda, imma ma nifidx għan-naħa l-oħra.[12]

Għalkemm l-atturi jallegaw illi Ganni Tabone, bħala amministratur tal-beni ta’ missierhom wara l-mewt tiegħu, kien u baqa' jmur f'din l-għalqa biex jaqta' l-frott mis-siġar li kien hemm fiha, il-konvenut, da parti tiegħu, jikkontendi li din l-għalqa kienet ilha żmien mitluqa, abbandunata u mimlija imbarazz, u qatt ma deher ħadd fiha. Dwar dan ġie kkorroborat minn Maria Mercieca, omm il-mara tiegħu, u miż-żewġ persuni li huwa kien inkariga sabiex jiżbru s-siġar taż-żebbuġ li kien hemm fiha.[13]
Fis-sentenza tagħha fil-kawża ta’ spoll konnessa, din il-Qorti kienet qalet *inter alia* illi: “*…l-fatt li l-atturi damu sa nofs ix-xahar ta' Jannar tas-sena 2005 biex jilmentaw mal-konvenut dwar dawn ix-xogħolijiet, meta rriżulta li s-siġar taż-żebbuġ inżabbru fl-aħħar tas-sajf tas-sena 2004 u x-xogħol l-ieħor sar fix-xahar ta' Diċembru ta' l-istess sena, jkompli jsaħħah din it-teżi tal-konvenut li ħadd mill-atturi ma kien baqa' jiffrekwenta din l-għalqa fl-epoka li seħħew dawn ix-xogħolijiet. F'tali ċirkostanzi huwa ferm diffiċli li jitwemnu l-atturi meta jissottomettu li huma qatt ma rħew minn idejhom il-pussess ta' din l-għalqa sa minn meta sar l-akkwist minn missierhom fis-sena 1948. Konsegwentement ma jistax jingħad illi l-atturi kellhom il-pussess li trid il-liġi f'każijiet simili*.”

Minn eżami tal-provi ulterjuri li tressqu fil-kawża presenti, ma rriżulta xejn ġdid li jista’ jbiddel l-opinjoni ta’ din il-Qorti. Anzi bil-fatt li, kif ingħad, kien ġia sar ix-xogħol ta’ tindif f’din l-għalqa mill-konvenut, ma kienx ser jibqa’ skop għalfejn, fil-ftit xhur sussegwenti sakemm twaħħlet din il-*gate*, l-atturi jergħu jidħlu fiha. Ix-xhieda prodotti mill-atturi kollha rrakkontaw kif kienu jaraw lill Ganni Tabone jew missieru qablu, jidħlu minn Triq l-Ghar ta’ Karolina biex jaċċedu għar-raba tagħhom f’dawk l-inħawi. Imma dan kien xi tletin jew erbgħin sena qabel ma’ xehdu, u allura ferm qabel ma nbena l-ħajt tal-kantun li jifred l-għalqa in

---

[12] Ara xhieda tieghu a fol.40 – 51 ta’ din il-kawża
[13] ara affidavit tal-konvenut a fol. 135 et seq ; xhieda ta' Maria Mercieca a fol. 119 -122; affidavit , ta' Salvu Sciberras a fol. 127 u dak ta' Salvu Buttigieg a fol. 183 -186 , kollha fil-kawża 14/2005

kwistjoni mit-triq.[14] Għalhekk ftit li xejn setgħu ikun ta' għajnuna għall-atturi f'dan r-rigward. Għaldaqstant, l-element tal-pussess meħtieġ mil-liġi, lanqas fil-kawża presenti, ma jista' jingħad li ġie ppruvat.

Iż-żmien

Fiċ-ċitazzjoni tagħhom l-atturi jgħidu li x-xogħolijet lamentati saru "*f'xi żmien wara l-1 ta' Ġunju 2005*." Dan ikkonfemawh uħud minnhom fl-affidavits tagħhom,[15] pero' baqgħu ma spjegawx kif waslu għal din l-informazzjoni. Sinjifikanti wkoll kif Ganni Attard, li kien jaħdem ir-raba ta' missieru f'dawk l-inħawi, ma semma' xejn f'dan ir-rigward. Kif ġie mfisser mill-Qorti tal-Appell proprju fis-sentenza tagħha fil-kawża ta' spoll konnessa, fejn l-atturi kienu similment ma tawx data speċifika meta suppost seħħ l-ispoll: "*Il-provi mressqa mill-atturi ma jikkonfermawx dak allegat mill-istess atturi fiċ-ċitazzjoni (u maħluf fid-dikjarazzjoni), u ċioe' li l-atti lamentati minnhom seħħew speċifikament 'f'xi żmien wara l-għaxra (10) ta' Diċembru elfejn u erbgħa (2004',. U f'kawża ta' spoll mhux biżżejjed li x-xahrejn mill-atti lamentati sal-ftuħ tal-kawża ikunu approssimattivi; irid effettivament jirriżulta li ma skadewx xahrejn*." Għaldaqstant dan l-element taż-żmien lanqas ma rriżulta sodisfatt.

Għal dawn il-motivi, peress illi jonqsu żewġ elementi meħtieġa mill-liġi sabiex tirnexxi kawża bħal din, tiddeċidi l-kawża billi tilqa' l-eċċezzjoni tal-konvenut u tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-atturi.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------

[14] Ara kontro-ezami ta' George Cordina (a fol.278 – 288); ta' Emmanuel Cordina (a fol.289 – 299); ta' Carmel Debattista (a fol.315 – 335); ta' Grace Micallef (a fol. 336 - 348); ta' Josephine Micallef (a fol. 349 – 352).

[15] Ara affidavits ta' : Anthony Tabone, a fol.126; ta' Rosina Cauchi a fol.128 u ta' Mariano Tabone a fol.130.